

بسم الله الرحمن الرحيم

خاطرات ابرام تحصیل
و سال‌های خدمت در
انستیتو پاستور ایران

دکتر مهدی قدسی

رئیس اسبق انستیتو پاستور ایران
پایه‌گذار واکسیناسیون ب.ث.ژ در ایران

به کوشش دکتر احسان مصطفوی

gapnashr@gmail.com

برنده جایزه کتاب سال

۱۳۹۰ و ۱۳۹۴

برنده جایزه کتاب فصل

زمستان ۱۳۸۸

لوح سپاس جشنواره

کتاب و خانواده ۱۳۸۶

سرشناسه: مصطفوی، احسان، ۱۳۵۸ -

عنوان و نام پدیدآور: خاطرات ایام تحصیل و سال‌های خدمت در انستیتو پاستور ایران: دکتر مهدی قدسی..... / به کوشش احسان مصطفوی؛ ویراستار داریوش تازه‌کار، جواد کاظمی.

مشخصات نشر: رشت: گپ، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۳۱۰ ص.: مصور (رنگی)؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.

شابک: 978-600-7197-55-4

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه به صورت زیر نویس.

موضوع: قدسی، مهدی، ۱۲۷۹ - -- خاطرات

موضوع: قدسی، مهدی، ۱۲۷۹ -

موضوع: پزشکان -- ایران -- خاطرات

موضوع: Physicians -- Iran -- Diaries

شماره افزوده: انستیتو پاستور ایران

رده بندی کنگره: ۱۳۰۶۴۴/۴۴۳۴ R۶۳۴

رده بندی دیویی: ۶۱۰.۹۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۱۵۹

خاطرات ایام تحصیل و سال‌های خدمت در انستیتو پاستور ایران

دکتر مهدی قدسی	به قلم
دکتر احسان مصطفوی	به کوشش
مؤسسه «ویراستاران»، viraastaran.net	آماده‌سازی
داریوش تازه‌کار، جواد کاظمی	ویراستار
محمد مهدی باقری	صفحه‌آرا
محمد سعیدی	طراح جلد
انتشارات گپ	ناشر
چاپ نخست، ۱۳۹۵	نوبت و سال
۱۵۰۰ نسخه، رقعی ۳۱۰ صفحه	شمارگان
رایگان	قیمت
۹۷۸-۶۰۰-۷۱۹۷-۵۵-۴	شابک

۱. تهران، صندوق پستی ۵۹۹۴-۱۴۱۵۵، تلفکس ۶۶۴۳۷۳۲۲

۲. رشت، تلفکس ۲۲۴۴۳۱۵

نشانی

فروش اینترنتی gapnashr.com ارسال پستی: ۶۶۴۳۷۳۲۲-۰۲۱

طبق قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان، هر گونه کپی برداری، تکثیر کلی یا جزئی از مطالب کتاب،

بدون اجازه ناشر، پیگرد قانونی به همراه دارد.

فهرست

۹.....	دیباچه
۱۱.....	درآمد
۱۳.....	معرفی نگارنده
۱۳.....	در باره پدرم
۱۷.....	دوران مدرسه ابتدایی
۲۱.....	دارالفنون
۲۶.....	هم دوره های من در دارالفنون
۲۹.....	ورزش های جدید در دارالفنون
۳۱.....	بازگشت محصلان اروپا به ایران
۳۷.....	مدرسه عالی طب
۴۰.....	استادان مدرسه طب
۴۳.....	بیرون کردن دو تن از مدرسان فرانسوی از مدرسه طب
۴۵.....	هم دوره ها و همدرسان من در مدرسه طب
۵۱.....	زبان خارجی در مدارس
۵۳.....	بیمارستان وزیری
۵۴.....	ریاست بیمارستان وزیری
۵۶.....	دیدار علما و اولیای بهداری از بیمارستان وزیری
۵۸.....	تأسیس بخش های چشم پزشکی و آبله کوبی در بیمارستان وزیری

۴	 خاطرات ایام تحصیل و سال‌های خدمت در انستیتو پاستور ایران
۵۹	 پایان خدمات من در بیمارستان وزیری
۶۳	 اوضاع بهداشتی ایران در دوره قاجار
۶۳	 ادارهٔ صحتیه
۶۸	 مجلس حفظ الصحه
۶۹	 واکسیناسیون آبله
۷۰	 شیوع آبله و کور شدن مردم
۷۱	 تعلیمات پزشکی امیرکبیری
۷۲	 داروخانه‌های ایران
۷۵	 شروع کار من در انستیتو پاستور ایران
۷۹	 مأموریت من به خرمشهر برای ریاست قرنطینهٔ این شهر
۸۰	 خدمات من در خرمشهر
۸۲	 فقدان آب آشامیدنی در خرمشهر
۸۳	 وبای بصره
۸۵	 سرایت وبای بصره به سورا
۸۶	 ملحق شدن یک همکار جدید به ادارهٔ قرنطینهٔ خرمشهر
۸۷	 رفت و آمد پزشکان به خرمشهر
۹۱	 ترقیات خرمشهر از لحاظ بهداشتی
۹۵	 تأسیس انستیتو پاستور ایران
۹۸	 پاستورین‌ها
۱۰۱	 دکتر منار، اولین رئیس انستیتو پاستور ایران
۱۰۲	 تشکیل کانون علمی انستیتو پاستور ایران
۱۰۷	 انستیتو پاستور ایران و درمان هارگزیدگان
۱۰۹	 ساخت انستیتو پاستور ایران براساس موقوفهٔ مرحوم فرمانفرما
۱۱۲	 رفتن دکتر منار از ایران
۱۱۴	 دکتر ابوالقاسم بهرامی، اولین کفیل ایرانی انستیتو پاستور

فهرست.....	۵
دکتر ژان کراندل، دومین رئیس فرانسوی انستیتو پاستور ایران.....	۱۲۰
دکتر حسین مشعوف، دومین کفیل ایرانی انستیتو پاستور.....	۱۲۵
سفر اول پروفیسور رنه لگرو به ایران برای ارزیابی واکسن هاری.....	۱۲۷
سفر دوم پروفیسور لگرو به تهران همراه با ایجاد تغییرات ساختاری.....	۱۳۸
تغییر رویه واکسیناسیون هاری در ایران.....	۱۴۲
سفر ن به انستیتو پاستور کازابلانکا.....	۱۵۱
بتلای من به مالاریا در مراکش.....	۱۵۳
مطالعات من در مورد تیفوس تاریخی در مراکش.....	۱۵۶
شرکت میهمانی وزیر اعظم فرانسه.....	۱۶۰
ترک کردن مراکش سفر فرانسه.....	۱۶۳
مأموریت جدید، مشایقت دکتر و از فرانسه برای سفر به ایران.....	۱۶۹
آوردن ویروس هاری با فالار از ریس.....	۱۷۵
جنگ جهانی دوم.....	۱۸۳
تصمیم برای انتزاع ریاست انستیتو پاستور ایران از فرانسوی ها.....	۱۸۵
آمدن دکتر بالتازار به ایران.....	۱۸۷
دعوت از پروفیسور پاستور والری رادو برای سفر به ایران.....	۱۹۱
سفر پروفیسور لگرو، پروفیسور پاستور والری رادو و پروفیسور کازابلانکا.....	۱۹۶
تصویب اساسنامه جدید انستیتو پاستور ایران و ریاست.....	۲۰۳
اساسنامه انستیتو پاستور ایران.....	۲۰۶
مشکل تهیه غذا برای میهمانان خارجی.....	۲۰۸
جشن بیست و پنجمین سال تأسیس انستیتو پاستور ایران.....	۲۱۳
بالتازار، سومین رئیس فرانسوی انستیتو پاستور ایران.....	۲۲۱
سفر پروفیسور لگرو به ایران برای مشاوره در مورد اپیدمی موشمسه.....	۲۳۱
بیماری پروفیسور لگرو.....	۲۳۲
سفر دوم پروفیسور پاستور والری رادو به ایران.....	۲۳۵

۶.....خاطرات ایام تحصیل و سال‌های خدمت در انستیتو پاستور ایران

افتتاح بنای نوین انستیتو پاستور ایران ۲۳۹

فعالیت‌های علمی و بهداشتی انستیتو پاستور ایران ۲۴۳

سفر دوم پروفیسور زرژ بلان به ایران ۲۵۵

مأموریت دوم من به انستیتو پاستور کازابلانکا ۲۷۵

دیدار مجدد دکتر نوری و دکتر دلاژ در مراکش ۲۷۷

سفر به پاریس ۲۸۳

دیدار با پروفیسور پاستور والری در پاریس ۲۸۴

دیدار با رئیس انستیتو پاستور پاریس ۲۸۶

لاقات با دکتر لپین، رئیس بخش ویروس‌شناسی انستیتو ۲۸۶

دیدار با دوستان ایرانی در پاریس ۲۸۹

آخرین خاطرات: خدمات دولتی ۲۹۵

پیوست‌ها ۳۰۳

وقف‌نامه انستیتو پاستور ایران ۳۰۳

قانون و آیین‌نامه انستیتو پاستور ایران ۳۰۶

دیباچه

دکتر مهدی قدسی نویسنده این کتاب، در سال ۱۳۰۵ ش موفق به دریافت دکترای طب از مدرسه عالی دارالفنون شد. ایشان در طول قریب به نیم قرن خدمات پزشکی، همواره سارج علمی انستیتو پاستور ایران را طی کرد و چندین سال نیز ریاست این مؤسسه علمی را به عهده داشت. در سال ۱۳۳۲ در کابینه مرحوم دکتر مصدق به عنوان معاون وزیر بهداشتی برگزیده شد. مسئولیت بخش واکسن ضد سل انستیتو پاستور ایران (ب.ث.ژ) از بدو تأسیس به عهده ایشان بود و تا چند سال پس از بازنشستگی نیز سرپرستی بخش مذکور را عهده دار بود.

از دیگر خدمات ارزنده ایشان، مطالعات و تحقیقات در راستای نجات افراد هارگزیده است. دکتر قدسی که شخصاً درمان پیشگیری افراد هارگزیده را انجام می داد، در سال ۱۳۲۶ نتایج ده سال تجارب خود را طی مقاله ای در سالنامه انستیتو پاستور پاریس منتشر کرد. انتشار این مقاله حاوی حقایقی بود که تا آن روز به این صراحت افشا نشده بود؛ به نحوی که در آن مقاله بی کفایتی درمان کلاسیک هاری با واکسن برای نجات هارگزیدگانی که جراحات عمیق در سر و صورت داشتند، به وضوح اعلام شد و طولی نکشید که با همکاری سازمان جهانی بهداشت و محققان انستیتو پاستور ایران، مطالعاتی برای رفع این نقص انجام شد و با به کارگیری سرم ضد هاری، همراه با واکسن، تحولی اساسی در

۱۰..... خاطرات ایام تحصیل و سال‌های خدمت در انستیتو پاستور ایران

روش درمان پیشگیری هاری رخ داد و نتایج درخشان این مطالعات که مورد تأیید سازمان جهانی بهداشت قرار گرفته بود، در همه مراکز هاری دنیا به کار گرفته شد.

دکتر قدسی از دانشمندان عالی‌مقام کشور ماست و به اعتبار مطالعات و پژوهش‌های ارزنده‌اش در زمینه هاری، به عنوان کارشناس خبره سازمان جهانی بهداشت انتخاب شده است.

ن به اعتبار سال‌های طولانی کار در انستیتو پاستور ایران، دکتر قدسی را فردی متمایز، دارای شخصیتی علمی و عاشق خدمت یافتیم. تجلیل و یاد ایشان، سزایش می‌بزرگی است که حق بزرگی بر گردن انستیتو پاستور ایران و سلامت کشور دارد.

دکتر احمد فیاض

عضو هیئت امنای انستیتو پاستور ایران

کارشناس هاری سازمان جهانی بهداشت